

ACC. N:R M. 9867: 1-6.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Carl Sandberg
Härad: Ö. Göringe Adress: Orby
Socken: Orhensid Berättat av: Bengta o Bengt Persson
Uppteckningsår: (1890-1897); 1945. Född år 1829 i född 1827

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Bröllop och bröllops seder. s. 1-6.

Lu F. 52.

M. 9867:1.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Carl Sandborg, Osby.
Härad: Östra Göinge. Adress: Stora Hotellet, ffn. 325. Osby.
Socken: Örkened Berättat av: Bengta Persson o Bengt Person
Uppteckningsår: 1890 - 1897. Född år 1829 - Örkened - 1827.

L.U.F. 52.

BRÖLLOP OCH BRÖLLOPSEDER.

- 1) Förde brudgummen själv in bruden i kyrkan? Svar: Ja, i allmänhet, vid finare bröllop däremot, fördes bruden av sina anhöriga och brudgummen mötte vid Altaret i kyrkan. Bruden "leddes in" av sin Fader.
  - 2) Brukades vigselringar? Ja, men bland bönder brukades ringar av silver. De voro icke släta som guldringar, utan refflade e.d. Har icke hört att vigselringar lånades, utom då "fattighjon" vigdes.
  - 3) Känner Ni till om man hade en enklare vardagsring etc.? Svar: Ja, ~~blån~~ bland enklare och fattigt folk, användes "spar-ringar av mässingslikn. metall, som började användas några dagar efter vigseln.
  - 4) Har Ni hört talas om "sporröl" i samband med att man gjorde en insamling till prästen? Svar: Ja, och fick vara rundligt tilltaget, ty annars kunde gå som då prästen fick pruta vid barndop på avgiften o svarade till barnets fader: "Då ska det "minsjäl" bli därefter".-----
  - 5) Brukade man ha någon takklädsel över brudparets plats etc.? Svar: Ja, jag har sett sådan bestående av Myrten o Murgrönt e.d. Någon påll i kyrkan, som hölls över brudparet, har jag däremot icke hört talas om.
  - 6) Har Ni hört talas om blosshållare vid bröllop etc.? Svar: Ja, dessa skulle bl.a. stå med bloss båda sidor om brudparet, då skrålande ungdom utanför ropade "Brudparet ut" 1, 2, 3, gånger, innan "skudandet" började sätta hela bröllophuset i dallring och i olyckligaste fall medförde någons förpassande till "sällare jaktmarker".-----
*Blosshållare
lyste brudparet
vid det höglj-
da ropet
endit.*
- Dessa blosshållare skulle trakteras så pass att, vid senare timma, de icke blevo påtänkta till Ordf. i Nykterhetsnämnd e.d.

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 9867:2.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Carl Sandborg
Härad: Östra Göinge Adress: Stora Hotellet, tfn. 325, Osby.
Socken: Örkened Berättat av: Bengta Persson o Bengt Person
Uppteckningsår: 1890 - 1897. Född år 1829; Örkened-""1827. ""

L.U.F. 52.

BRÖLLOP OCH BRÖLLOPSSEDER.

- 7) Var det någon bestämd placering vid bröllopsmiddagen? Svar: Ja, brudparet skulle sitta på hedersplatsen och på båda sidor brudparets föräldrar och nära släktingar. Ja visst skulle man "va höjtidsgrann"- "truga" sig, ty hörde till god ton att låta "be" sig tre gånger, innan man gick till bords.
- 8) Brukade man ha bestämda maträtter på bröllopsmiddagen? Ja, "sötosten" långsamt och i flera timmar kokt söt mjölk tillsatt med "ostlöpe", så ~~de~~ den var tjock och medelhård som t.ex. pannkaka i bleckform e.d. och hårdsmält som skummjölksost e.d. och måste nedsköljas med "spiritus consens-tratus" i stora mängder.
- 9) Brukade~~s~~ musiken spela då en ny rätt bars in? Ja, i regeln var det flera fiolspelare, dock minst två st. som spelade tills de blevo förfulla av "dryckjom", ty Goodtemplare voro då icke uppfunna och var ett okänt begrepp och är det i stor utsträckning ännu idag på vissa trakter här.
- 10) Vet Ni om det hörde till god ton att man skulle lämna kvar något av maten på sin tallrik? Svar: Nej, riktigt snåla gubbar t.o.m. slickade sin tallrik om "såsen" bar "aber" d.v.s stark. Matrester å tallrik förekom aldrig mig veterligt.
- 11) Brukade man vid bröllopet samla in gåvor till brudp. etc.? Svar: Ja, en av de gemytligaste gubbarna gick omkring med en hatt o var o en lade efter graden av supernas mängd betr. gubbarna o kvinnorna efter gårdens storlek o nämndemans mor mest, o ingen "käring" fick lägga mer än hon.

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

2

M. 9807:3.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Carl Sandborg, Osby.

Härad: Östra Göinge Adress: Stora Hotellet, tfn. 325, Osby.

Socken: Örkened Berättat av: Bengta Person o Bengt Person

Uppteckningsår: 1890 - 1897. Född år 1829 i Örkened. "" "" 1827 ""

L. U. F. 52.

- 12) Brukade man dansa vid brölloppen? Ja, ett bröllop utan dans, hade varit skandal för "evärdliga tider". Man dansade stundom med bruden, så kronan o slöjan- om båda förekom- sågo bedrägliga ut, liksom gästerna ~~frå~~ framåt " småtimmarna"- första dygnet o var det fint skulle festligheterna i bättre bröllopgårdar vara " idagarna tre". Det var Polka, Kadriell, gammal-vals o.d. Bruden skulle om krafterna räckte till, dansa med alla gästerna, minst en gång o helst många gånger o vid " Hambon" som gick " utå tusan gubbar" höll brudstassen på att " blåsa" bort. Var icke bruklädseln nedfläckad av saft e.d. var det ett " skida bröllop" sades det efteråt i bygden.
- 13) Var det vanligt i Eder trakt att de gifta männen skulle slå ring om brudgummen medan ungarlarna skulle försöka få tag i honom? Ja, "iblah" höll det gå galet för brudens blivande " stöttepinne", ty höll på bli inhjälskrad. Kallades stundom på skoj för " ringa brugommaräven" e.d.
- 14) Har Ni hört talas om att pojkar o flickor kommo överens om " sängalå" vid bröllop? Ja, mer än en gång och berodde därpå att, kalasen pågingo tills alla blevo somniga och de som hade långt hem, skulle övernatta. I brist på liggplatser, placerades flickorna först i sängarna o liggsofforna och pojkarna togo farväl o tackade för gott kalas, men smögo därefter in till flickorna, antingen fönstervägen, eller genom "fastedörren" som icke låstes och är lättförståeligt, att de trevligaste flickorna fingo företräde och den flicka som så småningom vaknade o såg de andra hade " sängvärmare" och själv var utan, var det ju skam.
- 15) Har Ni hört talas om att bröllopgästerna skulle följa brudparet då de gingo till sängs? Svar: Ja, och har verkligen hört att en spräckt

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

4

M. 9867:4.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Carl Sandborg, Osby.

Härad: Östra Göinge Adress: Stora Hotellet, tfn. 325. Osby.

Socken: Örkened Berättat av: Bengta Person o Bengt Person

Uppteckningsår: 1890 - 1897. Född år 1829 i Örkened "1827"

L.U.F. 52.

BRÖLLOP OCH BRÖLLOPSSEDER.

forts.- träsko, skulle ställas under sängen, under brudens plats i sängen om det skulle bli en dotter. Det förekom att självsvåldiga ungdomar bäddade brudsängen så att, underlakanets nedre hälft, veks upp igen och dölde överlakanets övre del, så att underlakanet blev en "påse" av halva sängens längd och var omöjligt komma ner i sängen, ty man höll ju i underlakanets nedre ända och låg på den övre delen och har även förekommit att man på sommaren, lagt en igelkott i denna "fällan" vilket framkallade ett "nödhjälpsrop" från vederb.

- 16) Kan Ni beskriva brudens klädsel? Svar: I allmänhet var den vit, eller om sorg förekom bland de närmaste, kunde den vara svart. Sedan 1895-97?
- 17) Hurudan såg brudkronan ut? Svar: Merendels av Myrten och endast om det var rikt och förnämt folk, låntes brudkrona från kyrkan. Säkerligen förekom även brudkrona av vackert lingonris. Både krona o krans, har jag ej sett eller hört. Det ansågs icke Comme-il-faut att, icke mö, bar krona, ty det ombesörjde "sladderkåringarna", om barnet kom innan 9 månader gått efter vigseln. Hon skulle då helst icke bära krona, utan grönt i annat utseende, som ersättning. Ja, var skamlöst, dels vara med barn och att ha fått en "horunge", var oförlåtligt o nedsättande. Den åsikten var ganska lika här uppe i hela Östra Göinge, nordöstliga hörn, således i Örkeneds, Virestads (Småland) grannsocken, likaså Härlanda, även i Småland, Kyrkhult i Blekinge, Glimåkra o Loshults sockn. o Örkeneds i Skåne. Många präster höllo på att kyrkotagning av sådana som hade "horungar", skulle ske i "tysthet", då icke folk fanns i kyrkan, men helst i prästgården.

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

5

M. 9867:5

Landskap: Skåne Upptecknat av: Carl Sandborg, Osby.

Härad: Östra Göinge Adress: Stora Hotellet. tfn. 325. Osby.

Socken: Örkened Berättat av: Bengta Person o Bengt Person
Min mormor- Syster till-----Folkskollärare

Uppteckningsår: 1890 - 1897. Född år 1829 i Örkened. - ""1827. "" "" ""

L.U.F.- 52.

- 18) Skulle bruden ha något lånat? Svar: Helst icke, tydde då på fattigdom e.d. "En peng" i skon lär ha förekommit och skulle vara ett "lyckobevis", liksom hittade l-öringar, medförde tur att få mera pängar eller osäkra fordringar e.d.
- 19) Vem brukade klä bruden? Svar: Merendels brudens moder i samband med Tärna, som var i släkt med bruden, syskon o.s.v. Kläddes i regeln i finrummet- salen-. Spegel var sällsynt på landet - förra århundradet, åtminstone här uppe i "vetlösa", som det kallades därför, att de ansågos vara minst 50 år efter sin tid, innan järnväg och förbättrade landsvägar blev verklighet, så man speglade sig i blanka föremål- blankskurade kopparkittlar-utanför fönsterrutor e.d. och således även i stillastående vatten i handfat eller ute i naturen. Kanske från fabeln om den som fick se sin bild i källvattnet och blev betagen därav.
- 20) Brukades det resas äreportar etc.? Svar: Ja, nästan alltid, ty anars var det icke högtidligt och dessa skulle vara orubbade så länge som möjligt till minne efter högtiden.
- 21) Brukade ungdomen komma med "kockabränne"? Svar: Det har jag icke hört, ty det skulle drängarna göra, eller om ej sådana fanns, husfadern eller sönerna. "Björkdragning" i samband med lysningsdagarna, har jag icke hört, ty äreportens beståndsdelar, skulle ej framskaffas förrän dagen innan bröllopet.
- 22) Beskriv pyntningen etc.: Svar: Även inomhus skulle pyntas med grönt av alla slag, mest sommartid, då även lövet fanns. I fyren, ty öppna sådana var allmänt då, i framsatta kopparkrus, ty vasar fanns ej.

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 9867:6.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Carl Sandborg, Osby.
Härad: Östra Göinge Adress: Stora Hotellet, tfn. 325. Osby.
Söcken: Örkened Berättat av: Bengta Person o Bengt Person
Uppteckningsår: 1890 - 1897. Född år 1829 i Örkened. - ""1827. ""

L.U.F.- 52.

23) Var det gårdens folk eller var det t. ex. ungdomarna i byn som skulle stå för ~~sen~~ningen av äreportarna o.s.v.? Svar: I regeln var det ungdomarna i byn, ty gårdens folk voro överansträngda med tillredelserna till brölloppen. Slaktning, bykning, rengöring överallt, matlagning i oändlighet och hembränning, som då förekom på större gårdar, brännvin dracks i kann^{vis}: 1 kann, 8 kvarter- 8 st. 1/3 liter. Några år efter dessa små brännerier, torkade bort, kostade brännvinet endast 75 öre litern, bl.a. ställen på "Svensa-gården" här i Osby, där ålderdomshuset, ungefär är beläget, något närmare byn här. Örkened, med kyrkbyn-Lönsboda- har jag närmare beskrivit i "Samhällsbildning", avsett för Statens Järnvägars Järnvägsmuseum, som bilägges för påseende, då det är lite för långt att avskrivna i detta sammanhanget, varefter det tacksamt emotses för omskrivning och ins. Sth.

Osby den 15 december 1945.

Vördsammast

CARL SANDBORG / *Sbg.*

Ifyll endast ovanstående uppgifter!